

Pesta 20 fauru (3 martiu.)

Va eși dominec'a. | Redact. : strad'a arborelui verde nr. 40.

Nr. 8.

Anulu VIII, — 1872.

Prețiuu pe anu 10 fl., pentru Roman'i'a 2 galbeni.

Epistole estetice catra o copila. *)

— Dupa Ch. Oeser. —

X.

Despre estetic'a practica.

Adese-ori audîmu facîndu-se pretensiunea, cîa fia-carui teritoriu de viație, trebuie sî se impuna frontiere permanente, cîa sciint'i'a si-are teritoriulu seu, in care nu are necesitatea de a urmá comandele artii; totu astu-felu nici artea nu are trebuintia de a primí programele sale de la sciintia etc. Mai departe: sî nu amestece cine-va frumosulu cu aceea ce este bunu, cîa estetic'a nu este o sciintia a moralei, si cîa nu are trebuintia a respectá cu rigurositate legile morale.

Pe cîtu este de adeveratu acêsta pe de o parte, pe atâtu este de falsu de alt'a, dîca cine-va sustiene opiniunea, cîa teritoriulu sciintiei si alu potintiei nu stau in nici o relatiune, si cîa intre ele nu este nimicu comunu.

Da, este adeveratu, cîa artea si-are scopulu seu privatu, ea nu voiesce a predicá morala, ci a imbucurá prin frumseie; dara cu cîtu ea si-urméza acestu scopu straniu cu mai mare profunditate si acuratétia, cu atâ't'a ea acórda mai tare sufletele spre capabilitatea moralei in sensulu celu mai strictu alu cuventulu, de óre-ce o frumsétiea ce delectéza singuru

numai sensualminte, si nu atinge si poterea spirituala a omului, nu este o frumsétiea pura si perfecta.

Acêsta din urma inse nobilitéza sensualismulu, pentru cîa i dá forma, o infrena printr'o lege spirituala, dara nu prin fortia, ci prin amoru, prin liber'a predare a omului catra obiectu.

Unu omu, a carui anima se atinge usioru si iute prin frumsetiea, care are ocaziune a contemplá in giurulu seu fórte multe frumsetie si nobilitáti, totu-si nu este mai presusu, in sensu moralu, decátu unu altulu, alu carui sensu a remasu nedesvoltatu pentru frumsetie, dara este mai pucinu in pericolu decátu acest'a din urma a cadé in trivialitate si selbatecía, si elu este mai capabilu a se ridicá dintr'o viație sensuala la una morala, de óre-ce sensualitatea lui deja a primitu pe unu drumu esteticu form'a si figur'a sa.

Invetiatur'a moralei i dîce intr'unu tonu riguros si imperativu: „Tu sî faci séu sî nu faci acêsta!“ si slabulu fetu alu pamentulu are sî sustiena o mare lupta spre a poté impliní acêsta comanda a oblegatiunii, de óre-ce sensualitatea se supune comandai oblegatórie, fiindu constrinsu cine-va a o aduce prin fortia la supunere.

*) A se vedé „Familia“ din an. 1869.

Inse opozițiunea se renoiesce de nou, lupt'a

reincepe, si mai totu-de-una victori'a remane o intrebare deschisa.

Atunci religiunea ajutandu intrepasiesce si 'mpaca intr'unu modu esteticu carnea cu spiritulu.

Domnulu si máistrulu nostru, Isus Christosu, contrase in etern'a sa intieptiune tóta invetiatur'a moralei in „comand'a amorului“, inflamandu elu insu-si in anim'a umana amorulu catra Domnedieu.

Unde regnéza amorulu, acolo aplecarea se abate pe partea obligatiunii; rigurosulu „tu sê faci séu sê nu faci acést'a“, se schimba in placutulu „eu voiescu séu nu voiescu a face acést'a“, si atunce sensualismulu si spiritulu s'au impacatu.

Christianismulu in form'a sa pura este reprezentarea moralei cei mai frumóse, séu incorporarea sacrului, si in sensulu acest'a religiunea cea mai sublîma si estetica.

Intr'o anima crestina, care este inspirata de amorulu catra Salvatorulu, tóta viéti'a umana castiga o alta forma, decátu la unu caracteru ce stâ singuru numai pe unu punctu moralu.

Din abundanti'a vietiei spirituale a simtiementului iritatu cu vivacitate descinde o splendóre si peste realitatea comuna; activitatea cea mai mica se nobilitéza, aretandu spre unu ce eternu. *Pace si vioiciune acopere totu impregiurulu.*

Estetic'a in viétia n'are valóre, si este condannabila, déca ea abdíce la morala; inse o morala care este inimica elementului esteticu, suferé fôrte usioru n'aufragiu chiar prin asprimea sa. Cutare omu bunu si virtuosu si-combate cu tóta forti'a sensualitatea, pazesce cu tóta strictéti'a implinirea obligatiuniloru sale, dara miscârile acele blande ale animei i remanu straine, elu se simte la inaltîmea sa virtuósa pré orgoliosu pentru ca sê descinda la aprópele seu pe care lu-vede adancu sub elu; lumin'a sa este fara caldura, justitatea sa fara amoru.

Dara ce sê vedi, — partea sensuala a fiintiei lui, ce este subjugata prin fortia, si-resbuna desastrulu seu prin disonanti'a umorului si prin iritabilitate, care fôrte usioru causéza o neplacere cu de aprópele seu, si chiar virtutii i lipsesce acea pace, care se nasce numai din amorulu satisfacutu.

Déca inse viéti'a este inspirata de unu acordu esteticu, atunce chiar si placerea sensuala se nobilitéza spre o bucuría mai sublîma, si de multe-ori câte unu obiectu micu, ce

eroului de virtute i se pare o bagatela si pe care elu lu-respinge de la sine, devine unu isvoru de bucuría. Dificultatea cea mai mare, ma chiar artea de a vietui, remane totu-de-una a sci alege calea de mediulocu intre sensualitatea pura si intre viéti'a spirituala unilaterală.

Imaginati-ve de esemp. pe unu meditatoru de profesiune, pe unu literatu, care in camer'a sa de studiatu si-destórce firulu vietiei sale, ingropandu-se intre foliante, si care nu are sensu pentru altu ceva decátu numai pentru sciinti'a sa. Elu intra in societate plinu de timiditate si de neindemnare, ma chiar ridiculosu in tóte manierele sale, elu nu mai pricepe pe aceia cari lu-incungiura, de óre-ce elu a pierdutu sensulu pentru binele si reulu vietiei sociale. Da, elu a casa in famili'a sa, a devenitu o anima firma, elu este severu catra consórtea si copiii lui, amorulu catra sciintia a stinsu in elu amorulu catra omenime.

Alta-data vedi unu omu bunu, unu bon homme, care din contra iubesce totulu si pe toti, elu se increde fia carui fara osebire, care se uita pe sine singuru, investmentéza pe poltroni si prodigi deveniti miseri, sie insu-si si-ofere fôrte pucine deliciuri, — dara in elu este unu ce neregulatu, unu ce inconstantu, binefac-rile lui nu sunt frumóse, pentru că sunt iratiunabile, acestui barbatu i lipsesce ori si ce armonía.

In fine vi mai represintu inca o dama, care voiesce sê vietuiúesca numai pentru aceea ce este frumosu; ea nu face alta nimicu decátu citesce la romane, bate pianulu, canta, desémna, in fine si-face toaleta si frecuentéza societátile; puterea ei meditativa inse atátu este de pucinu cultivata, încátu ea nu este in stare a-si da o opiniune sigura nici chiar despre cele mai ordinarie obiecte din viétia, ea se afla nemul-tiumita cu o ócupatiune seriósa séu cu ori si ce lectura plina de sucu; ca consórte séu ca mama ea si-neglîga sociulu si pe copíi ei, éra econom'a casei se derapana cu totulu. Credu, că nu este necesariu a vi spune, că in o astu-feliu de disarmonía a vietiei, nu póte cine-va cugetá la o adeverata cultura estetica.

Ratiunea umana pretinde armonía si consunarea toturorú poteriloru sufletesci, si pretensiunea ei nerespingibila este, ca adeverulu sê fia totu-deodata bunu si frumosu; bunulu sê fia totu-deodata frumosu si adeveratu; si frumosulu sê fia totu-de-una adeveratu si bunu.

Dara cum póte cine-va ajunge la tînt'a acést'a sublîma?

Nici prin morala, nici singuru numai prin arte si sciintia, ci prin religiune, care conlega tóte poterile nóstre intr'o cordela frumósa, de óre-ce ea ni léga tóta activitatea nóstra de unu ce mai sublimu, de Domnedieu, isvorulu primitivu atátu ce este adeveratu, bunu si frumosu.

„Cum póte cine-va cugetá deodata la sublimulu si la miculu? Déca cugeta mai antáiu la celu sublimu. Candu cine-va se uita in radiele sórelui, atuncea elu mai bine póte vedé prafulu si tîntiarii. Si Domnedieu este sórele nostru alu toturora!“

I. G. Baritiu.

Unei june caletórie.

„De unde vîi, fecióra, cu rose pe guritia,
Mai alba de câtu néu'a, cu mirtulu pe cositia?
Zefirulu te aduce? Picata esti din raiu?
Lasatu-ai tu azurulu, cortegiulu de stele,
Si vîi in carulu d'auru, portatu de columbele,
A respandí girlande sub sórele din maiu?“

Asié ti-póte díce acelu ce nu te scie,
Dar eu alu carui sufletu, rapitu de bucuria,
Ar vré eternu sê sbóre in giuru-ti cu amoru,
Pe sinulu teu celu fragedu, in cantu si desmer-
dare,

Sê uite a vietiei amara intristare, —
Te 'ntrebu, copila dulce, ca sclavulu rogatoriu:

Tu care strabatutu-ai, cuprinsa de iubire,
Acele tieri sublime d'antica suvenire,
Edenulu omenirii, pe unde inflorescu
Padurile de dafinu si mirtulu ce suspina,
A caroru umbra dulce pe caletori alina;
Pe unde ciprii 'n doli u mormintele jlescú;

Pe unde curge Nilulu prin vâile manióse,
Ce gemu de holde d'auru, de turme numeróse,
De oi si de camile, de sprinteni armasari,
De mfi de obeliscuri din marmure lucrate,
D'orasie, de ruine in secolu ilustrate,
Si dulce 'nbalsamite d'arome de rosari,

Pe unde linu adapa cu und'a-i cristalina
Alu omenirii léganu, suav'a Palestina,
Jordanulu, santulu fluviu, de verdi dumbravi
umbratu;

Pe unde cedrulu falnicu Libanulu santu um-
bresce;

Pe unde Eufratulu in cursu-i recoresce
Ruin'a Babilonei de sórele 'nfocatu!

Te 'ndura dar si spune, frumósa caletórie,
In tierile acele iubite multu de sóre!
Bogatele loru daruri cu ce voiu semená?
Candu lebed'a inóta pe laculu din livada,
Ea, care este alba ca fulgulu de zapada,
Egala maiestatea si albicimea ta?

Nemoritóri'a rosa ce 'n Erichonu se nasce,
Intrece ea purpur'a, purpur'a ce renasce
Pe fati'a ta suava la vorbe de amoru?
O visu alu fericirii candu lun'a cea senina
Se jóca cu delfinii pe marea ce suspina,
E candida ca tine, ca tine, scumpu odoru?

Gazel'a care fuge in crânguri sficiósa,
Nu are-a ta ochire ce cade amorósa
Ca umbrele de séra pe plaiulu departatu?
Candu Flor'a se aréta in timpulu primaverei,
Imprasciandu profume, plangendu in sinulu
serii,

E óre ea suava ca sinu-ti profumatu?

A undeloru murmura, a frundiiloru sioptire,
A tristei turturele doiósa tanguire,
Voru fi asié de dulce precum e versulu teu
Candu curge de pe buze-ti ca riusioru de miere,
Ca riusioru ce vérsa balsamu de mangaiere,
A inimiloru róua, in sufletielulu meu?

D'aru fi frumóse ele, frumóse ca si tine,
Lasandu aci departe amici si ori-ce bine,
Acolo eu m'asiu duce ca rondurel'a 'n sboru.
Acolo standu a plange la umbr'a recorósa,
Privindu in flori, in stele, figur'a ta frumósa,
Strigêndu-te pe nume, acolo-asiu vré sê moru!

Gr. H. Grandea.

Nu o mai iubescu.

— Novela originala. —

(Urmare.)

Pamentulu nu m'a inghitítu, câ-ci par' câ
si acél'a me dispretiuiá, elu se invêrtea cu mi-
ne, par' câ nu voiá sê me mai supórte... Tóte
par' câ me dispretiuiiau, câ ci tóte se miscau in
giurulu meu, par' câ fugeau de mine...

Si candu am ajunsu in chili'a mea... si
ea se invertea cu mine, par' câ si ea me dispre-
tiuiá...

Eu cadiui ametítu in genunchi, mi-inplan-
tai manile in peru, si:

— Ceriule! — eschiamai cu lacremi, —
dar ce am pecatuitu?...

Si-apoi dupa-o pauza sfasfătorie:

— Da, am pecatuitu! — strigai cu desperare. — Am pecatuitu mamei mele dulci, careia i-am promis, câ: nu o mai iubescu!...

— Da, am pecatuitu, — continuai, — am pecatuitu unchiului meu iubitu, caruia i-am spus de d'oue ori, i-am spus, câ: nu o mai iubescu!...

— Da, — continuai cu desperarea cea mai mare, — am pecatuitu de m'orte, câ-ci am calcatu cuvintele de m'orte ale unchiului, cari m'a deobligatu ca sê: nu o mai iubescu!...

— Dar, — eschiamai apoi dupa o pauza de doreri inspaimantătorie, — vi joru, mama dulce, unchiule draga, vi joru pe sant'a v'ostrea memoria, vi joru acum, câ — *nu o mai iubescu!*...

VII.

Perfid'a.

Cuvintele ultime ale unchiului meu iubitu, au fostu:

— Tu... mergi la Viena!... Studiéza, si te p'orta bine!...

Oh! Eu numai acum am simt'itu insemnatatea nespusa a acestoru cuvinte!

Acum, dupa cinci ani de fericirea cea mai mare, câtu am traitu in Pest'a, in giurulu idealului meu adoratu, in giurulu... Anei, acum, dupa cinci ani, in cari Pesta mi-para un paradisu incantatoriu, si angerulu suavu, care pe aripele sale amor'ose, me-aduse in acestu paradisu cerescu, mi-para câ e... Ana, — acum, dupa cinci ani, candu intr'o d'î, ca din ceriu seninu, me tred'î numai câ acesti cinci ani de fericirea si incantarea mea cea mai mare, a fostu amagirea mea cea mai aspra, cea mai inspaimantătorie, — acum, candu din culmea fericirii, me tred'î in desperarea cea mai cutremurătorie, candu din paradisu meu fericitoriu me tred'î in iadulu celu mai torturatoriu, candu din angerulu meu fericitoriu vedui unu demonu ingroz'itoriu!... da, acum, nimicitu, simtieam insemnetatea nespusa a cuvintelor unchiului meu, si-acum, tremurandu de dorere, eschiamai:

— Da, unchiule draga, mergu la Viena! Voiu studiá... si me voiu portá bine!...

Dar m'am desceptatu dupa unu somnu lungu de cinci ani, — m'am desceptatu pré tard'û!...

Am plecatu la Viena. Am parasitu Pesta, delocu a d'ou'a d'î dupa amagirea mea fatala,

câ-ci ací nu mai poteam acum remané, ací nu mai aveam stare, ací numai mortu mai poteam remané, dar viu, ca sê mai vedu feciele reci, privirile de ura si despretiu, ca s'o mai intelnescu pe aceea, care m'a fericitu ca sê me nefericéscă, sê mai vedu pe acestu monstru, care mi-a sangeratu anim'a, mi-a atacatu on'orea, demnitatea, mi-a atacatu t'ote, nu, nu, ací viu nu mai poteam remané!...

Dar candu am ajunsu la Viena, candu nu mai eram intr'unu locu cu acést'a fantasma inveninatória, care mi-a turburatu t'ota viéti'a mea, candu anim'a si sinulu meu se mai linisc' de dorerile si suspinele mele, candu faci'a mea se mai limped' de rosiéti'a rusínatória, si candu, desceptatu din visulu amorului meu nebunu, desceptatu din letargiculu meu somnu de fericire, candu am inceputu cu sange m'ai rece, cu seriositate, a priví la starea in care me aflam, si-am diaritu prepasti'a in care m'a aruncatu amorulu meu nebunu si fericirea mea intipuita, candu am vediutu, câ eu, in care unchiulu meu asiediá atât'a sperantia, câ voiu fi omu, candu am vediutu d'icu, câ in mine nu mai simtu potere de viéti'a, câ sum nepotintiosu, lasiu, miserabilu, câ nu mai sum omu, ah, eu atunci strigai desperatu:

— Da, somnulu meu a fostu pré lungu!... m'am tred'itu pré tard'û!...

Oh! eu am inceputu a studiá!... Dar candu am inceputu, am vediutu cu fiori, câ trebue sê inceptu de acolo, de unde trebuiá sê inceptu inainte cu cinci ani!... Oh! pentru acéstă inse, eu nu am desperatu, am inceputu si am continuatu a studiá, am studiatu o luna, d'oue, trei... dar candu in urma, am vediutu, câ de mine, ca de parete, nu se mai lipescă nimicu, câ capulu meu, nutritu pana acum numai cu fantasii si ilusiuni amor'ose, e golu, golu ca d'og'a sparta, in care nu mai suna si resuna nimicu, atunci, desperatu, aruncaí cartea de pamentu, si mi-am blastematu viéti'a si ursi'ta mea.

Oh! eu am voitu sê me portu bine!... Dar, candu solidu, retrasu in chili'a mea, tie-neam cartea in mana, ca sê devinu omu, si mi-am vediutu nepotinti'a mea; candu solidu, in singuritate, voiam sê lasu cârcime, cafenele, baluri, sê lasu t'ote, si in singuritatea acéstă am vediutu si mai bine lasitatea si miserabilitatea mea, si-am vediutu câ singuritatea acést'a, in care me mai tormenta suvenirea trecutului meu, in care tipulu idealului meu mi-frementá totu sangele meu, candu am vediutu d'icu, câ singuritatea acést'a e nefolosítória, e iadu, e m'orte

pentru mine, — atunci, desperatu, nu-mi cer-
cam locuinti'a cu septemanile, alergam ulitiile,
cafenelele, cârcimele, alergam tôte, numai
ca sê-mi uitu ór'a blastemata in care fui nas-
cutu!...

Eram — nenorocitu!

Trecura asié peste doi ani.

Intr'o dî eram pe Ringstrasse, si fara capu,
ca perde-véra, me preambam, din trecere de
timpu, in susu si in josu.

D'odata simtîi, câ me bate óre-cine pe
umeri. Me intorsei, si veditu suprinsu pe tata-
lu Ceciliei, contele T*, care arangiasse acea se-
rata in Clusiu.

— Si dta esti in Viena? — me intrebà elu
amicabilu.

— Da, — i-am respunsu salutandu-lu cu
stima.

— Altcum nici nu e mirare câ esti ací! —
mi-observà dinsulu suridiendu.

— De ce? — lu-intrebai curiosu.

— Lasa, nu te mai preface! — mi-dîse
punendu-si man'a pe umerulu meu si ochindu-
mi furisiu. — Cugeti dóra, câ eu nu o sciu?
Ha? ce dîci?... Nu óre, pentru câ e ací si —
baronés'a Ana?...

La numele acest'a tresarîi nevrendu.

— Vedi câ sciu! — continuã dinsulu de
locu, ridiendu cu placere de mine. — Dar sê-ti
spunu ce-va! Acum dâ-i pace, câ nu e mai
multu féta, e maritata, si ti-vei aprinde numai
paie in capu cu barbatulu ei!

La cuvintele aceste tresarîi de nou. Acu-
ma a fostu prima-óra, câ am audîtu, câ Ana e
maritata. Dar eu me reculesei delocu. Furi'a
mea in contra dinsei, care mi-a ruinatu ferici-
rea, viéti'a mea, erá pré mare, încâtu scirea
acést'a sê-mi mai cutremure timpu mai lungu
internulu meu.

— Dins'a e maritata? — lu-intrebai in
tresarirea mea prima.

— Uita-te, par' câ nici nu ar scí! — rise
betranulu conte cu placere nespusa.

— Si dupa cine e maritata? — lu-intre-
bai apoi.

— Ha, ha, ha, — rise si mai tare contele.
— Clasicu omu!... Bine se mai scie pre-
face!...

— Pe onóre, câ nu sciu! — i dîsei se-
riosu.

Contele T* me esaminà lungu in facia.

— Tu misielule, — mi-dîse apoi amicalu,
— me faci in urma sê-ti credu! E bine, sê-ti
spunu dara: dupa baronulu Emiliu B*!...

— Dupa baronulu Emiliu B*? — repetîi
eu murmurandu.

— Da, prietine, dupa elu, — adause con-
tele ridiendu. — Inse acum iérta-me, câ gra-
bescu, fiindu câ me ascépta a casa. Cercetéza-
ne, câ-ci vomu remané ací mai multu timpu.
La revedere!...

— Dar, me rogu, locuinti'a? — lu-intre-
bai oprindu-lu.

Betranulu conte me privì apoi unu mi-
nutu, cugetandu in sine.

— Scí ce? — mi-dîse apoi. — Ti-facu o
propunere. Vina acum cu mine. Pe mine de
aceea me ascépta a casa, ca sê mergemu in
parculu din Schönbrun. Cecilia mea sciu câ se
va bucurá déca o vei suprinde pe neasceptate,
si déca ne vei insotî si dta. Vini?

— Cu multa placere! — respunsei betra-
nului afabilu.

Peste pucinu timpu ajunseramu la locuin-
ti'a dinsului.

Precum si dîse betranulu, Cecilia s'a bu-
curatu fórte de visit'a mea neasceptata, si mai
alesu de aceea, câ o voiú insotî in excursiunea
la Schönbrun.

La Cecilia mai erá o copilitia fórte fru-
mosîca, cam de optu-spre-diece ani, pe care mi
o recomandà de verisióra-sa.

Betranulu conte ne lasà singuri, avendu
unele lucruri de indeplinitu, ér noi, mai alesu
eu cu Cecilia, incepuramu a conversá despre
de candu nu ne-amu vediatu, despre ce bine
ne-amu petrecutu la olalta in serat'a din Clusiu,
si despre altele.

D'odata, vial'a Cecilia, luà pe verisióra-sa
de mana, se escusà mai antâiu, câ are sê-i spu-
na ce-va secretu, si-apoi amendóue, se indepar-
tara intr'unu coltiu alu salonului.

Eu nu le-am audîtu ce-si siopteau atunci,
câ-ci de le-asiu fi audîtu atunci, in momentulu
acel'a, me si scolam, si asiu fi fugitu de ací, in-
câtu nu mi-asiu fi vediatu piciórele.

— Clasicu lucru! — sioptî Cecilia ri-
diendu verisiórei sale.

— Ce? — intrebà acést'a.

— Ti-am fostu spusu si tie câ dlu acest'a
a iubitu fórte tare pe amic'a nóstra Ana!

— Da.

— Dins'a inse s'a maritatu dupa Emiliu,
si dimpreuna cu noi e de dóue dîle in
Viena.

— Da, sciu.

— Dinsulu, se póte, câ nu scie nici de
un'a, nici de alt'a.

— Se póte.

— Intipue-ti acum! Noi asceptâmu chiar pe Emiliu si pe Ana, si dinsii, de bratiu, voru intrá póte, peste vr'o câte-va minute!

— Minunatu!

— Intipue-ti numai inainte suprinderea colosala a lui!

— Minunatu! — mai sioptî verisiór'a Ceciliei.

Si-apoi dinsele ér se rentórsera la mine.

— Mi-ar fi placutu, — li dîsei, — sê andu secretele dvóstre, cari de siguru sunt interesante.

— Cine scé, câ óre ti-ar fi placutu séu ba, — respunse Cecilia suridiendu si ochindu verisiórei sale.

Si abié si-finî dins'a cuvintele, se deschise d'odata usi'a salonului, si pe dins'a intrá — An'a.

La vederea neasceptata a dinsei, tresarii poternicu.

In momentul impressiunii acestei reveleri, déca ar fi trebuitu sê o intimpinu eu, sê vorbescu eu cu ea, nu asiu fi fostu in stare sê afiu nici unu cuventu.

Cecilia alergà inaintea dinsei, o strinse in bratie, si o sarutà de mai multe-ori.

— Cum? — o întrebà apoi surprinsa. — Numai singura vini?... Barbatulu teu unde-e?...

— Eh, lasa-lu! — respunse Ana cu o usioritate uimitória. — Ce-mi pasa mie de elu! Trebuie sê am eu totu-de-una slepu dupa mine?...

Cecilia si verisióra-sa surisera curiosu. Ér eu, in restimpulu acestui dialogu, ér me reculesei. Eu nu mai aveam anima de flacâri, anima de jaru, ca la revederea ei, póte mai frumósa, cum erá, si mai incantatória, sê se mai aprinda, — anim'a mea erá acum unu taciune stinsu, stinsu de lacrimile doreriloru mele multe; acum nu mai simtieam pentru dins'a, numai ce-va, ce mi-cuprinse tóta fiinti'a mea, si acést'a erá — o ura neinpacata; — acum numai unu doru mai nutriá peptulu, sinulu meu vulneratu, si acestu doru cutremuratoriu, erá dorulu — resbunârii!...

Eu mi-redicai fruntea mea senina, si o privii cutezatoriu si petrundiatoriu, candu vorbiá dins'a cu atât'a usioretate despre barbatulu ei.

— Ah! — mi-dîsei, — numai atât'a iubire, fericire, me asceptá si pe mine, déca dins'a erá a mea?...

Si candu mi-am dîsu aceste, déca ar mai fi fostu in sinulu meu numai o schinteia de iu-

bire, de simpathía, pentru dins'a, chiar si aceea s'ar fi stinsu cu totulu.

Ana, candu intrá, nu me diari delocu. Dar dupa dialogulu seu scurtu cu Cecilia, candu me diari, candu mi-diari fruntea mea senina si privirea mea petrundiatória si cutezatória, ea tresari mai tare decátu eu la revederea ei. Ea confusa, me salutà plecandu-si usioru capulu. Eu inse, cu o linisce simtítória, i-am rentorsu salutarea.

In momentul acest'a intrá tata-lu Ceciliei.

— Sê mergemu, dragii mei, — ni dîse, — câ-ci trasurile ne ascépta.

Peste pucinu, ne suiramu in trasuri. Betranulu conte luà cu sine pe nepóta-sa, ér mie mi-facù semnu ochindu cu surisu, sê me suiu cu Cecilia si — Ana.

Plecaramu catra Schönbrun.

Eu eram acum intr'o trasura cu ea, langa ea, facia cu ea. Respiram acum aprópe resuflulu acestui idealu alu meu, care m'a rapitu, m'a farmecatu, m'a fericitu atât'a. Dar simtiulu meu de ura nu se domolì, dorulu meu de resbunare nu disparù, fruntea mea senina nu se mai intunecà, privirea mea cutezatória si petrundiatória nu se mai stinse; liniscitu si viosu, ca o vulpe vicléna, care si-vede préd'a inaintea ochiloru sei, conversam vialu cu Cecilia, rideam cu ea, si une-ori, candu voiam sê diarescu dispusetiunea Anei, priviam si la dins'a, si atunci, vedeam câ faci'a ei e mai posomorita, vedeam câ si-aruncá din candu in candu a supra mea privirea ei melancolica si dore-rósa...

Si eu atunci, simtîi in mine, câ ér tresaru pucintelu. Mi-am adusu a minte de faci'a ei trista, de privirele ei melancolice si doreróse din serat'a din Clusiu.

Dar tresarirea acést'a erá acum impresiunea de bucuría a urei mele si-a dorului meu de resbunare!...

Sosiramu la Schönbrun. Ací descalecaramu.

Betranulu conte, se intelnì ací cu nesce amici vechi ai sei, pe cari nu i vediu de multu.

— Mergeti numai in parcu; — ni dîse remanendu cu amicii lui, — câ-ci si eu ve voiu ajunge delocu.

Si noi inaintaramu apoi incetu catra partea cea mai rapitória si romantica a parcului, catra partea stanga, a carei frumsetie te uimesce din ce o vedi mai multu.

Eu glumiam, rideam, cu o veselía straor-

dinaria. Eu mi-petreceam de minune. Eu, ca unu copilasiu desmerdatu, sariam si saltam, in drépt'a si in stang'a. Unde diariam câte o floricea frumósa, ca unu lotru alergam dupa ea pe ascunsu, o rupeam, o furam, si cu triumfu, alergam acusi la Cecilia, acusi la verisiór'a ei Minerva, si li-o predam loru. Si candu li-o predam, rateciam privirea mea si la — Ana, si diariam imbucuratu, câ faci'a ei e totu mai trista, mai palida, câ privirea ei e totu mai melancolica si dorerósa...

D'odata, svelt'a copila Cecilia, prinse pe Minerva de mana, si amendóue, câ dóue caprióre sprintene, alergara de langa noi pe o carare ingusta si curmedísia.

— Sê ne ascundemu de ei! — siópti misiélc'a Cecilia Minervei; — sê-i lasâmu si singuri, sê li procurâmu unele minute placute acestoru doi clasici amorisati!...

— Minunata idea! — respunse Minerva sióptindu si ridenti cu dragu.

Si ele apoi disparura, ér eu remasei singuru cu — Ana.

Eu priviam inca cu neplacere in directiunea in care ele au disparutu. Voiam sê alergu dupa ele.

— Dle Iuliu, — audfi atunci vócea tremuranda a Anei, — remani aci!...

M'am intorsu, am privitu-o lungu in faccia, si am remasu.

— Vina cu mine, — continuà dins'a cu vócea ei petrundiátoria, — vina, si uita-te la acelu locu frumosu si romanticu, acolo sê mergemu noi amendoi, si intre acea desime selbatica si rapitória a pomiloru, sê ne asiedâmu pe acelu scaunu de marmore, si acolo sê vorbim amendoi, sê-ti spunu... sê te intrebu...

Cuvintele Anei, pe cari le esprimà cu o intimitate miscatória, aci se intrerupsesera.

— E bine... sê mergemu dara! — i respunsei nepotendu la inceputu resiste emotiunii in care m'au adusu cuvintele ei atâtu de petrundiátorie si frumseti'a ei atâtu de farmecatória.

Dar emotiunea acést'a abié a duratu câteva minute. Ea rapede a trecutu, câ-ci nu mi-a mai potutu tredî anim'a, acést'a acum erá franta, erá — mórta. Inse pe câtu de rapede mi-a trecutu emotiunea, totu atâtu de curendu, cu iutiéla de fulgeru, mi-a trecutu prin minte o idea, o idea misielésca si infricosiata...

(Va urmá.)

Mihaiu Cirlea.

Primavér'a.

Riurelu cu unde line,
De ce fugi, suspini mereu?
Dór' te-alunga si pe tine
Vre-o dorere, vre-unu chinu greu?
De-unde vinu atâte siópte,
Celu suspinu infricosiatu,
Ce-lu audiu in mediu de nópte?
Dór din pieptu-ti insielatu?
Ah! atunce, fratióre,
Mai incéta-a suspiná;
Câ-ci acusi dorerea-ti mare
Primavér'a-'a vindecá!

Paserica sboratória,
De ce-i trista doin'a ta?
Ce-ai pierdutu, si ce te dóre,
De voiosu nu poti cantá?!
Séu dór' jun'a-ti animióra
E orfana ca si-a mea;
Far' amantu, far' socióra
Ti-gelesci viéti'a ta?
Ah! atunce, sorióra,
Canta, canta de amoru;
Câ-ci frumós'a primavéra
Ti-va-adeuce socioru.

Floricea din carare,
Ce esti trista, ce gelesci?
De ce gemi in intristare,
Ah! de ce te vescediesci?
Dór' fetiti'a frumosica,
Care grige ti-a portatu,
Te-a parasitu sorucica,
Singurea mi te-a lasatu?!
Ah! atunci ascépta draga,
Primavér'a va sosi;
Si-atunci man'a ei cea fraga
Ér de tine va grigi!...

Animióra, animióra,
Ce te frangi, usuci incetu?
Ce dorere te omóra,
Ce chinu mare, ce secretu?
Ah! sermana-a ta dorere
Cresce, cresce ne'ncetatu,
Chinulu teu, vai! nu mai piere,
Câ-i produsu de-amoru curatu.
Dar veni-va primavér'a,
Si-alu teu chinu se va gatá;
Câ-ci colo 'n mormentu afara
Ah! de tóte vei scapá!

T. V. Pacatianu.

Amoru si dincolo de mormentu.

— Novela. —

De Ponson du Terrail.

(Urmare.)

— De ce sê fia fostu chiar acést'a dama aceea cu care am convenitu eu? — meditâ elu mai departe. — Asiu fi nebunu, déca mi-asiu periclitâ noroculu cu distractiune si preocupatiune pentru o zugravitura chimérica si pentru o asemenare. Ermina e destulu de frumósá, pentru ca sê póta rivalisá cu ori si cine!

Si cu aceste se încercâ a cautâ in ochii ei frumosi si suavi; ca si cum prin acést'a ar fi voitu a departâ de totu farmeculu care lu-produse in dinsulu portretulu acel'a.

Si acum nici Ermina nu erâ atâtu de nepreocupata, ca înainte de cina. Probabilmente nu i-a placutu portarea lui Ralph din restimpulu cinei... Cêlu pucinu asié cugetâ junele, pentru câ dins'a parea a-i încungiurâ privirea.

Peste o óra domnisiór'a de Roche-Noire facêndu unu complimentu, se retrase.

— Acum potemu vorbí seriosu, iubitul meu amicu! — dîse baronulu atingêndu cu delicatétia umerulu lui Ralph. Domn'a ta scif pentru ce esti aici?...

— Unchiulu meu metropolitulu mi-sioptî ce-va la urechi, — respunse vicomtele. Si scîi dta, câ mie mi-a parutu farmecátoria dsiór'a de Roche-Noire!

Baronulu se inchinâ cu gratiositate.

— Déca ar depinde numai de la mine... continuâ Ralph.

— Fara indoiéla, numai de la dta! — respunse betranulu suridiendu.

— E bine, si déca e asié, — cu câtu va fi mai iute, cu atâtu va fi mai bine! — dîse Ralph. — Ce dici dta la acést'a?

— In câtu privesce cunun'a, totu-si trebue sê mai acceptâmu vre-o optu díle. In dominec'a cea mai de aprópe te vei poté declarâ ficeci mele. Er pana atunci vomu petrece timpulu, cum numai se póte. Place-ti a vená?

— Oh! eu sum venatoriu passionatu.

— E bine, asié dara vomu vená! — dîse cu vioiciune baronulu — éra sér'a ni va cantâ Ermina la fortepianu. Inse... dta se vede câ esti fórte obositu. Érta-me pentru necurtuosia, câ te-am tienutu atât'a timpu in picióre.

Baronulu dede semnu cu clopotielulu si intrâ servulu betranu, ca sê conduca pe Ralph in odai'a sa. Betranulu domnu si junele si-poftira cordialmente „nópte buna“ si apoi acestu din urma merse dupa servitoriu.

Ei trebuiau sê tréca prin „odai'a stramosiésca“ si Ralph candu vediu din nou portretulu si ceti numele Fulmen, anim'a i palpitâ cu focu.

— Cine e aici dam'a acést'a? — întrebâ de servitoriu.

Betranulu servu se cutremurâ, si-plecâ capulu si nu grai unu singuru cuventu.

— E bine, vorbesce dara! — dîse junele cu iritatie.

— Portretulu domnisiórei Fulmen, — respunse betranulu.

— Si cine e Fulmen?...

— Sor'a cea mai betrana a domnisiórei Ermin'a.

— Atunci acést'a dama nu e ea! — cugetâ Ralph intru sine.

— Unde e dins'a? — întrebâ Ralph.

— A moritu! — respunse betranulu.

Ralph inca odata cautâ inderetru la portretu, apoi se întórse si plecâ dupa servitoriu.

IV.

Ralph nu pucinu fu surprinsu, candu pasî in odai'a ce o deschisese servitoriulu. Pentru câ ori si câtu de variante fusera odâile cari le-au vediutu pana aici, dara odai'a acést'a diferiâ cu totulu de celelalte. Acést'a erâ ordinata si adjustata dupa gustu.

Ferestrele erau decorate cu flori de specia straina, pavimentulu erâ obdusu cu tapete pompóse, asemenea si parietii si tóte mobilele si decoratiunile odâii reaminteau Alhambra. Langa caminu erau asiediate divane. In unu coltiu alu odâii erâ o tamburina, langa care zaceau aruncate mai multe castagnette.

Parietii erau ornati cu nesce tablouri, picture de ale lui Murillo si Velasques.

— Acést'a a fostu odai'a dsiórei Fulmen! — dîse servulu betranu, si apesandu unu manieriu de usia facu a se deschide o parte a paretelui, infacisiandu inaintea ochiloru unu alcoven fórte frumosu cu unu patu minunatu.

— Dar, ... déca totu-si ea a fostu! — oftâ Ralph.

Servulu s'a departatu si junele remase singuru...

Incetu, incetu elu se desbracâ cufundandu-se in cugete profunde. Din candu in candu se preamblá in susu si in josu prin odaia. Cugetâ intru sine, câtu de extraordinarie sunt tóte in castelulu acest'a si apoi éra-si cautâ la portretu, — si acela priviâ in diosu atâtu de farmecatoriu si cu unu surisu atâtu de amenintatoriu.

— Si in urma totu-si trebue sê fiu prudente si liniscitu! — dîse elu. Acum me voiu culcâ. Ce sê-mi batu capulu cu portretulu acel'a? Ori a fostu ea ori nu: acuma e mórta! Ér Ermina traiesce si e si frumósá. Óre poté-m'ar pe mine impedecâ promisiunea nesocotita, ce o am facutu in unu balu, intru scopulu ce am de a luá de socia pe una dintre cele mai frumóse si mai avute flori a nobilei franceze?

— A! câtu de bufonu sum si eu, câ m'am lasatu a me emotionâ atâtu de multu prin joculu hasardu-lui!... Mane me voiu portâ cu mai multa prudentia!

Dupa ce s'a desbracatu, stinse lumin'a si se culcâ; ... dara in desiertu se întórse de pe o lature pe alt'a; câ-ci nu potu adormi...

— Totu-si câ io sum nebunu de diumetate! — suspinâ elu. Sê me amorisezu de unu portretu!... Ce stupiditate e si acést'a!... Dara... totu-si... dar... déca ar inviâ!

Ralph s'a cutremuratu! — I veni in mente juramentulu ce-lu facuse damei necunoscuté, de a-o iubi si déca s'ar reintórce chiar din mormentu...

Fruntea i se acoperi cu nesce sudori reci de sange.

Orologiulu castelului, dupa cum a numeratu Ralph, batù doue-spre-diece. Abié sunà ultim'a lovitura, candu din unu coltiu alu odâii se respandì o lumina fina si caracteristica, si se deschise o usia, care mai inainte junele nici nu o observà si care se invertì in tictionele sale fara cârtiaire, ma chiar fara de celu mai micu sunetu, lasandu sê între prin dins'a o figura de femeia, in care restimpu luminele ce erau pe caminu se aprinsera de sine.

Figur'a de femeia, care pasîndu inainte s'a apropiatu de patu, erá coperita din céfa pana in talpi cu o invelitória alba funebrala. Vicomtele ori si câtu de curagiosu erá altmintrea, acum tremurá ca frundi'a plopului, pentru câ spiritulu se apropiá fara celu mai micu sunetu. Candu a sositu chiar langa patu si-dede inderetru invelitóri'a funebrala.

— Fulmen! — bálbai Ralph, — pentru câ in adeveru erá chiar ea in acelu vestmentu de porfira si cu cordea rosia in peru-i negru ca corbulu, precum o infacisia portretulu.

Si totu-si erá alt'a, câ-ci erá „mórta“ Pe faci'a ei so reversá o paliditate mortala, colórea buzeloru ei nu diferiá de faci'a-i galbina ca cér'a, ér ochii ei intunecati straluciau in o lumina transluména. Mahnire, langedîre si dorere se resfrangeau pe acésta facia amórtita... Si totu-si erá ea; a fostu imposibilu a se dubitá despre acésta!

Pe Ralph lu-cuprinse o agitatiune nespusa. Necredinti'a, fric'a, indoie'l'a si bucuri'a nemarginita se luptau in sufletulu dinsului... Privi lungu la acésta femeia. Inca si in invelitóri'a funebrala i se parú cea mai frumósa femeia, si nici nu s'a indoitu mai multu, câ acésta e un'a si aceea-si cu dam'a din balu...

Dara vedea elu intru adeveru ce-va?... Nu-i acést'a numai o inchipuire?...

— Fulmen! — strigá elu, — tu esti intru adeveru?

— Da, eu sum! — response femeia. — Mai aduci-ti inca a minte de juramentulu teu? — Tfe ti s'a spusu, câ eu am moritu, si tu o scii deja acést'a!...

Lui Ralph i dârdaiau dintii in gura. Si viersulu femeiei ori si câtu erá de doiosu, totusi suná atátu de dulce si melodiosu...

— Ba, ba tu nu ai moritu! — díse luptandu-se cu fric'a ce luase putere a supra lui.

— O da, acum de unu anu sum inmormentata in capel'a castelului. Poti sê-mi vedi mormentulu. — Aceea care stâlu aici inainte ta, na e Fulmen, ci numai umbr'a ei...

Ralph nu a fostu in stare a-si întórce privirea de la dins'a... Cu tóta paliditatea mortala a buzeloru ei amórtite, ea i parú farmecatória in unu modu raptoriu; — acést'a erá pentru dinsulu un'a icóna ideala, si totusi simtiea, câ o iubesc multu mai tare decâtu pe ori cine in lume.

— A mori in etate de 16 ani, — continuá ea, — candu lumea ni suride, candu florile ni respandescu asié odoru dulce si paserile ni canta atátu de frumosu... si a se cobóri in mormentulu rece! Candu totu momentulu ni pare atátu de pretiosu, încátu nici nu cugetâmu la venitoriu.

— O, si candu atátu de dulce ne alipimu de lume; — si inca déca anim'a omului?... Femei'a si-puse man'a pe anima.

— Da, continuá ea, — aici ti-pastrezu portretulu,

— ingratule! — Tu m'ai uitatu — — si ai venitu sêiei de socia pe sora-mea.

— Fulmen! — eschiamá Ralph — iérta-me, câ-ci eu m'am caitu dejá pentru acést'a; — eu totu-de-una te-am iubitú numai pe tine, inca si acuma.

Femei'a si-miscá capulu cu doiosia.

— Mortii nu se mai iubescu, — díse femeia si apoi tacù, ne mai graindu nici unu singuru cuventu. Se pare câ s'a lasatu in voi'a sortii; — numai o lacrima i curse linu pe faci'a-i in diosu. Apoi se redicá in picioare...

— Mortiloru li-e frigu, pururea li-e frigu, — díse mergéndu la caminu, in care se stinsese deja si ultim'a schintéua, si se asiediá acolo.

— Viua ori mórta, eu te iubescu! — díse Ralph. — Eu te iubescu si asié cum esti acuma... te iubescu atátu de multu, câtu te-am iubitú candu te-am vediu tu pentru prim'a data.

Femei'a si-clatiná capulu... Si se aflá ceva nespusu doiosu in resemnatiunea muta care aposá anim'a lui Ralph.

— Inse tu nu ai moritu, — nu ai potutu mori! — strigá junele ca scosu de minte. — Mórtea uritiesce pe toti, ér tu esti atátu de frumósa, vorbesci si umbli.

— Ce scfi tu despre mórte! — intrerupse Fulmen, suridiendu cu doiosia, cu unu surisu care chiar asié pareá pe buzele ei, ca si lumin'a lunei a supra morminteloru... Ce scfi tu câ unde mergemu si ce sê alege din noi déca se risipesce acésta locuintia de pulvere? Eu am moritu si totu-si suferu, — fórte multu suferu!... Eu am moritu in pecatu; tu ai fostu totu cugetulu meu, ... nu am voitú a me despartí de viétia, pentru câ speram a te revedé;... am blastematu ceriulu si nu am ascultatú cuvintele preotului... pentru aceea sum osendita, si nu-mi afiu repausu;... si cu tóte aceste Ddieu mi-ar poté iertá, déca tu m'ai iubi cu tóte câ eu am moritu!...

— Dar eu te iubescu din tóta anim'a mea! — response Ralph.

— Aceea numai tu o dici, — pentru câ omulu nu póte iubi o fintia care e rece ca ghiati'a.

Si dícéndu acést'a se apropiá de patu. Junele se cutremurá fara voia.

— Vedi dara, câ tu te temi de mine! — díse ea cu tristétia.

— Ba, ba! Fulmen, iubit'a mea domnisióra, eu nu me temu, ... eu te iubescu!

Ea si-intinse man'a si junele prindiendu-o, strigá... Degetele ei erau reci ca ghiati'a.

— Nu, nu, tu nu me poti iubi mai multu, — díse cu unu tonu care miscá de totu anim'a lui Ralph, — si eu voiú suferi in eternu, — voiú fi osendita pentru totu-de-una... ah!... pentru câ mortulu nu póte fi iubitú!

Cu aceste se întórse; luminele se stinsera; in chilia erá linisce profunda, nópte intunecósa.

— Fulmen! — strigá Ralph, — eu te iubescu, eu am fostu unu nesocotitu, unu misielu... Oh, vina, vina Fulmen!

Nici unu respunsu... Ralph recadiù in patu.

(Va urmá.)

N. F. Negrutiu.

S A E O N U

„Têrgulu de fete“ la Gaina.

Onorabila redactiune !

S'a publicatu in nr. 42 alu stimatei foi beletristice „Familia“ din anulu 1871 o epistola a junelui poetu dlu Dragescu, data din Pinorelo in Italia, prin care face publicului romanu cunoscutu, cum incepu calumniile scornite de straini contra poporului romanu a prinde radecini chiar si in literatur'a sororei nòstre natiuni italiene. Dlu Dragescu adeca ni comunica ideile ce sunt espreshe in o carticea italiana despre têtrgulu numitu „de fete“ din Gain'a. Din cauza câ nu numai in strainetate, ci chiar si in jurnale oficiòse ale patriei, precum in „Buda-Pesti Kôzslöny“ din an. 1870, care este in pusetiune de a sci adevèrulu, se colportéza fabul'a despre têtrgulu de fete din Gain'a. me vedu indemnatu a face cunoscutu si a comprobá, cumca tôte acele povesti se reducu la nisce scornituri malitiòse lipsite de ori-ce adevèru.

Eu, ca unulu ce am cercetat mai de multe-ori acelu têtgu in Gain'a, inca nici odata nu am vediatu, nici n'am audítu, ca acolo sê fia incredintiatu, de cum sê se fi cumperatu vre-o féta; si dupa ce acésta fabula, ce se colportéza despre locuitorii muntiloru apuseni transilvani, prin fói'a „Familia“ au ajunsu la cunosciint'a acelor locuitori, toti s'a esprimitu cu despretiu despre acea calumniá, si afirmau a nu fi necesaria nici o rectificare.

Inse sciindu eu, cumca calumni'a necombatuta in urma se considera de adevèru, afiu de trebuintia a combate acea scornitura.

Ca publiculu sê scia si sê se póta orientá despre loculu, unde zace muntele Gaina, voiú lasá a premerge o schitia geografica. Muntele numitu este in muntii apuseni de la Abrudu catra apusu pe otarulu comunei Vidr'a de susu, loculu nascerii eroului nefericitu Iancu. Gaina este cuprinsu in lantiulu muntiloru ce desparte comitatulu Albei inferiore de comitatulu Zarandului, in o inaltíme cam de 5600 urme peste suprafaci'a marei, cu unu prospectu frumosu pana afundu in Ungaria, asié incâtu nisce castele de la Sír'i'a se potu deschilini cu ochi liberi, éra comitatulu Zarandu cu frumòsele sale campuri zacu la pó'l'a muntelui spre privirea omului incantatu de acelu prospectu.

In acestu locu pitorescu in timpulu celu mai placutu pentru clim'a cea montòsa, adeca in dominec'a urmatória dupa Petru si Pavelu, se tiene têtgu, dara nu têtgu de vite si alte obiecte ce suntemu dedati a vedé in bulciuri, ci potu díce câ numele acestei intelniri a ómeniloru mai corespundiatoriu ar fi a se díce: serbarea unei infratíri intre locuitorii muntiloru si a Crisieniloru, câ-ci aci aceste dóue poporatiuni si-dau unu rendez-vous in totu anulu; si vechia si tare a trebuitu sê fia acea legatura in vechime, de óra-ce o vedemu si asta-di repetindu-se.

Aci in munte vedi grupati ómeni ici cólea, altii cautandu vechi cunoscuti, cu cari de multu nu s'a intalnit, éra altii cumperandu nisce cartone séu panza de la vre-unu negutiatoriu, ce si aici si-a intinsu mar'á la vederea publicului; mai incolo vedi óle, có-

se, seceri si alte instrumente de economía. — Fiesce care si-cumpera ce afla de trebuintia, si apoi catra amédi se asiédia la unu prandiu, care poti díce câ e comunu.

Una este de observatu, câ aci nime nu eserciédia dreptulu de accise si vama, ci toti articlii de vendiare sunt scutiti de aceste imposithe, si caus'a credu câ este natur'a locului, fiindu câ zace pe ambele confinii ale comitatelor si respective a tierei ungueresci si a Transilvaniei, ce am observatu-o de pe lini'a neocupata in mediloculu têtrgului, ce mi s'a spusu de nisce be-trani câ este „graniti'a“, si in adevèru am aflatu câ nici unu „motiu“ nu-si asiédiase sculele sale peste granitia, si nici Crisienii pe otarulu „motiloru“, cum se numescu unii pe altii.

Inca nu a ajunsu sórele in cinitu, si se si aude sunetulu ceterii si a cimpoiului, la a carui sunetu tinerii se incingu la jocu, jocandu Crisienii cu motiele si viceversa, dara nu atátu cu fete, decátu mai cu séma cu neveste, câ-ci fete rari se aréta la acelu jocu.

Asié duréza joculu intre cantári si chiuíturi pana catra séra, cu atátu mai voiosu, cu câtu e bunu si vinulu ce se aduce chiar si cu butea la faci'a locului, apoi toti se ducu a casa pe la ale loru.

Nici mai multu, nici mai pucinu se face cu acés-ta intelnire. Apoi cumca cutare voinicu, între femeile cu cari au convenitu la acésta ocasiuno, si-a aflatu vre-o amanta, cu care mai tardíu pasiesce la casatoria, aceea mi-pare fórte naturalu, de óra-ce si clasele numite culte cam cu ocasiuni de baluri si petreceri mai mari si-facu cunosciintiele, ce mai tardíu i ducu la statulu conjugal.

Totu asemenea petreere este cu o septemana mai tardíu in muntele „Calinésa“, in partea muntiloru catra Huedinu. Póte câ numele acestui munte lu-numesce descrierea italiana „Canisala.“

Fiindu câ locuitorii acestui tienutu numitu „tíer'a motiiloru“ se hranescu mai mare parte cu negutiatoria de vase din lemnu de bradu, fabricate de man'a loru, cari le ducu ei prin Ungaria, Banatu si chiar Roman'á, incâtu tóta lumea i cunòsce: asertulu si epitetulu „de pastori semiselbatici“ este o calumniá. Apoi in adevèru, câ acea civilisatiune, ce se afirma câ ar esiste in Ungari'a, inca pe aici nu a sositu, dara nu spre daun'a poporatiunii, ci spre binele comunu si sigurantí'a de persóna si avere, câ-ci pe langa tóta laud'a pusa pe acea civilisatiune, — poporulu munteanu este celu mai pucinu stricatu, si in tienutulu acest'a obvinu mai pucine fapte crudele, éra rapturi de drumuri nici câ sunt.

Tôte locuintiele poporatiunii sunt incorporate in comune regulate, cu bisericici si scóle frumosu cladite, cari atragu chiar' si atentiunea strainiloru calatori ce cercetéza acesti munti. Asié sunt: Câmpeni, Cohodolu, Ponorelu, Vidra, Négra, Scarisiora, Albacu si Sécatura.

Facia cu aceste date positive, asertiunile „de pucinu deprinsi cu societatea omenésca“, si câ „nu cunoscu cetatea neci de nume“ — sunt bârfele si scornituri. Una inse are dreptu, câ muntenii si-iubescu li-

bertatea lor înainte de tóte, ce o au probatu prin fap-
te; éra cumca poporul nostru se îmbraca cu vest-
mintele fabricate de femeile lor, ni póte servi numai
spre onóre. Descrierea portului atátu alu barbatiloru,
cátu si alu femeiloru nu este corectu pedeplinu. Inca
de puterea absoluta a celui mai betranu din familia —
pana acum nu am audítu, nici am vediutu vre unu
casu, de óra-ce in mediloculu muntiloru se afla unu
tribunalu regescu in activitate, si nu sunt nici unii
exceptiunati de sub competenti'a acelu tribunalu. Apoi
de brutalitate si alte rele insusíri nu se póte vorbí
asié pe scurtu, precum se face de scriitorii straini, can-
du este vorba de a inproscá in o poporatiune intréga,
mai alesu fara ceva proba, — ci asiú dori numai atá-
ta, ca tóte partile Ungariei sê fia asié de sigure si mo-
rale, ca acestu tienutu, de altumintea desu inpopo-
ratu si sterilu.

Este o minciuna grosolana tóta enararea despre
matrimoniulu acestui poporu, cá-ci totu matrimoni-
ulu este inchiatu conformu legi bisericesci si civile,
si femeile in acestu tienutu nu s'a vendutu si nu se
vendu ca marf'a, cu atátu mai pucinu s'a dusu si se
duce la têrgu o féta ca sê fia venduta. Tóte scenele
descrise apoi cu târguirea si asiediarea têrgului póte
câ sunt luate din atare descriere a ospetieloru mongo-
lice séu a altoru selbatici de pe rotundulu pamentului,
dara nici odatá despre cununiele munteniloru romani.

Rubinu Patitia.

Premiulu femeiloru romane.

De la publicatiunea ultima amu mai primitu
pentru fondulu premiului femeiloru romane:

De la dn'a Emilia Serbu, din Aradu 5 fl.

Adaugându-se la sum'a publicata in nr. 3, resul-
tatulu contribuiriiloru de pan'acuma e 29 fl.

Apelâmu de nou la zelulu femeiloru romane!

Redactiunea „Familiei.“

CE E NOU?

* * (Comitetulu Societátií pentru fondu de teatru)
a tienutu in 29 fauru siedintia, participandu urmatorii
domni: presiedinte Iosifu Hodosiu, secretariu Iosifu
Vulcanu, cassariu Vincentiu Babesiu, membrii: Ales.
Mocioni si Ales. Romanu. Dintre agendele acestei sie-
dintie vomu aminti urmátóriele: s'a decisu a se defige
de nou terminulu adunárii de la Satu-mare, in intiele-
gere cu comitetulu do acolo; a se face unu apelu catra
toti cei ce au subscrisu o suma óre-care pentru fon-
dulu teatralu, sê respunda séu capitalulu séu interesele;
apoi secretariulu a raportatu despre urmátóriele
versári in cass'a societátií: dlu avocatulu din Zelau, dr.
Ionu Nichita, a respunsu 12 fl. tacs'a de membru pe
doi ani, — junimea rom. din Segedinu a tramisu 5 fl.,
— dsiór'a Valeria de Popu din Alba-Iulia a tramisu
20 fl., — dlu Savoiu a respunsu 400 franci a dóu'a ra-
ta din sum'a 2000 fr. subscrisa de dsa, — dlu Stefanu
Antonescu a tramisu 123 fl. dintr'unu balu arangiatu
de inteliginti'a romana din Bogsia mont., — dlu Ios.
Hosszu consiliariulu la curtea de comptabilitate a res-
punsu sum'a subscrisa de dsa, adeca 200 fl. in obliga-
tiuni de desdaunare ardelenesci; — cassariulu a re-
portatu, cá a primitu o colecta de 100 fl. din Tiev-
niulu mare din Banatu. Asié dara cass'a Societátií stá

astu-felu: bani gata, depusi in cass'a de pastrare, sunt
2332 fl. 32 cr., in obligatiuni de statu 600 fl., capita-
lulu subscrisu dar inca nesolvitu e 12,128 fl. si 1200
franci.

* * (Diet'a Ungariei) in siedintiele ultime a des-
batutu adausulu la nóu'a lege electorala. Dintre depu-
tatií romani au vorbitu dnii: Sigismundu Popu, Eug.
Mocioni, Ales. Mocioni, Demetriu Bonciu, toti in con-
tra proiectulu — afara de celu d'antáiu.

♂ (Hymen.) Dlu A. Varnavu Liteanu s'a cunu-
natu in Iasi la 23 ian. st. v. cu dsiór'a Lucia Cogalni-
ceanu, fiic'a marelui nostru barbatu de statu. Dlu M.
Cogalniceanu cu asta ocaziune, dimpreuna cu ginerele
seu, a daruitu o suma de bani seraciloru. In biserica
ceremoni'a fu esecutata de mitropolitulu Moldovei cu
inaltulu cleru.

♂ (Hymen.) Dlu Ladislau Bogdanu, teologu de
dieces'a Oradei mari, si-a incredintiatu de flitóri'a so-
cia pe domnisíor'a Luisa Ossianu, fiic'a parintelui pro-
topopu din Selsigiu, in districtulu Cetátií-de-pétra.

♂ (Hymen.) Dlu Stefanu Brindusianu, posesoru
in Gero-cutá, s'a cununatu la 12 fauru cu dsiór'a Ma-
ria Popovicu.

Literatura si arte.

△ („Telegrafulu“) de la Bucuresci a renviatu,
in formatu mai mica; in fruntea foii se anuncia, cá
dlu Gr. G. Tocilescu nu mai este redactorulu „Tele-
grafulu.“

△ (Dlu Ioane Papíu,) preotu la penitentiariulu
din Gherla, incunosointiéza, cá fói'a sa care ar fi tre-
buitu sê apara sub titlulu „Preotulu mireanu“ nu póte
sê ésa din caus'a lipsei prenumerantiloru.

* * (Unu cantaretiu romanu) debutéza acuma pe
scen'a din Insbruck in Tyrol. Numele lui e Ardeleanu,
ér orasiulu seu natalu: Bucuresci. Foile de acelo lauda
multu debutarea junelui baritonu romanu.

* * (Comedia nóua) In teatruulu celu mare de la
Bucuresci, sub directiunea dlui Pascaly, s'a represin-
tatu de curendu o nóua comedia originala: „O casa-
toria din lumea mare“, de dlu Ventura.

* * (Dlu Pantazi Ghica) a inavutitu repertoriulu
teatruului romanu cu o piesa nóua intitulata: „Mircea
celu betranu“, drama natiunala in 4 acte si 7 tablouri.
Pies'a fu represintata pentru prima-óra in 3/15 fauru.

Din strainetate.

♂ (Gambetta) — precum spune unu telegramu
de la Paris — a duelatu cu maresialulu Bazaine, si
acestu din urma fu ranitu. Duelulu s'a facutu cu
sabi'a.

♂ (Ex-imperatés'a Eugeni'a) se simtiesce fórte
bine dupa caletóri'a sa facuta in Spani'a. Napoleonu
o intréba a dese ori despre detaiurile acestei caletórií,
inse ea nu-i pré dá deslucirile cerute.

♂ (Regele Spaniei) — precum se díce — voiesce
sê abdíca la tronulu seu, care — abié s'a urecatu pe
elu — a si inceputu a se clatiná.

♂ (La Paris) nu de multu a moritu o femeia ce-
lebra, soci'a macelariulu Geniot, care in 48 — ca o
femeia de frumsetia admirabila — a represintatu in-
aintea poporului pe „dín'a libertátií.“ De atunce inse

ea intr'atât'a s'a ingrasiatu, încâtu a apesatu mai patru centinarie.

‡ (*Aprópe de Charleston*) pescarii nu de multu prinsera unu chitu. Candu i spintecara stomaculu, gasira intr'insulu o parchia de caltiuni, o piele de capu, dóue glóntie de tunu, si o multime de — invitâri la balu.

Glume si nu pré.

Marió'r'a.

Erá odini-
O frageda feci-
Subtîre si usi-
Numita Mari- } óra.

Doi tineri intr'o
I-au spusu câ o ad-
Ceru d'alb'a-i manusi-
Din contra vorusê m- } óra.

Frumós'a Mari-
Graî din gurisi-
Câ ea din animi-
Pe amendoi i-ad- } óra.

Deci junii intr'o
Sê iésa 'n vaisi-
Sê lupte josu la m-
Pan' unulu va sê m- } óra.

Si junii intr'o
Esîra josu la m-
La lupta se pog-
Pan' unulu va sê m- } óra.

Si cam peste o
Nu bate-o animi-
Unu sufletu sbóra, sb-
Dieimea s'o ad- } óra.

Invingătoriulu sb-
La fraged'a feci-
Dar fraged'a feci-
Perî din chili- } óra.

Si mandr'a Mari-
Departo 'n vaisi-
Ridiendu din animi-
Cu unu soldatu s'ad- } óra.

I. V.

Unu preotu facù unei june fete din parochi'a sa urmatóri'a întrebare din catechismu:

— Care e singur'a ta mangaiare in viétia si dupa viétia?

Jun'a féta se puse pe risu si nu voiá nici de cum sê respunda. Preotulu staruî.

— E bine, — díse ea in fine, — de vreme ce trebue sê v'ospunu: mangaiarea mea este Ionitia, calfa de la jupanu Andreiu pantofarulu.

Gâcitura de semne.

De Anastasia Barbu.

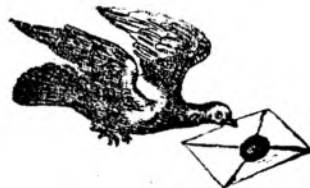
te ?u△* *a ti?i ?ula | a ?a ei; i tio :o△a⊙i△e,
;e lii :o△a⊙u ?u ;u! | e,u :o△a⊙u ⊙e? | a,i⊙a,u
?u * *o: e'a△ași, ó:e ;e ⊙u ,e'⊙;ie | e ⊙i△e,
;e e; i ti⊙ oi ?e ?u; a ?u:a,u ;i ⊙e=e,a,u.
;i o:i ;i ?e ;e lie i⊙ oi ?e'△ =:eșiu:a:e,
?a⊙tu ,o,i ;a;?u⊙tu ?u li?a ;i a | ,ii ⊙u :e-
△a⊙u,
?a⊙tu △ó:ea ,e a△e⊙i⊙, ia =ei? | u | u e △ai
△a:e
ta =ie=u ?u △ii te ;u,e :e△a⊙i ;i'a,u⊙?i :o-
△a⊙u.
— * *u | ?a⊙u.

Deslegarea gâciturei de semne din nr. 4 :

De ce nu potu, o Dómne, sê uitu câ am traitu,
De ce nu am putere, sê uitu c'am suferitu?
Nu potu sê am repausu, nu potu privi la ceriu,
Sê moriu, sê moriu o dómne, câ-ci victimele-mi
ceriu !

Deslegarea buna primiramu de la dómnele si domnisiórele: Maria si Paulina Pelle, Maria Dumbrava, Clara Marcu, Anastasia Barbu, Ana Marcovicu n. Isacu, Alesandra Popovicu n. Codreanu, Luisa Murgu n. Balcu, Elisa Cernetiu, Valeria Bianu, Maria Trifanu n. Tobiasiu; si de la dnii: Ionu Nescia, Demetriu M. Iosofu, Uros Cernescu, Nestoru Opreanu, P. V. Pacatianu.

Post'a Redactiunii.

Satumare. Ba, in semestrulu trecut ai uitatu a tramite. Acuma dara sunteti abonati pana 'n finea lui juniu.

Lugosiu. P. Cartea ceruta se va tramite acusi. Multiamita !

Gheria. Dlui N. F. N. Se întielege de sine, ca va fi bine primita. Numai s'o tramiti catu mai curendu. Asceptamu si articolii promisi.

Deva. Banii au sositu. Se ne ierti inse ca nu potemu publicá anunciulu tramisu. Din fói'a nóstra e eschisa — politic'a.

Versuile : Dorulu meu, — E frumós'a, — Rug'a orfanului, — Unu suspinu, — Frumós'a e, — Amiceî repausate, — nu se potu publicá.

Pomi. Gacitur'a de siacu nu se póte publicá. Binevoiesce a ni-o tramite de nou, descriindu-o astu-felu ca s'o potemu — ceti si noi.

Suplementu: Romanulu: „De unde nu este rentórcere“, cól'a VIII.